

¶ Cui quis diligentius reputet: in nulla parte operosior vita est: ceu non saluberrimū ad potum aque liquorem natura dederit: quo cetera oīa animātia vtuntur. At nos vinum bibere & iumenta cogimus: tantoq; opere: tanto labore: & impēdio cōstat: quod hominis mētem mutet: ac furorē gignat: milibus scelerum huic deditis tāta dulcedine: vt magna pars nō aliud vitæ pmiū itelligat. Quinimo vt plus capiam⁹: succo frangūtur vires: & alia irritamēta excogitant. Ac bibendi causa etiam venena cōficiuntur. Alijs cicutam psumētibus: vt bibere mors cogat. Alijs pumicis farinam: & q̄ referendo putet docere. Cautissimos ex ijs balneis quoq; coqui videm⁹ exanimēsq; efferi. Iam vero alios lectum expectare nō posse: immo vero nec tunicam. Nudosq; ibi p̄tinus: & anhelos ingētia vasa corripere: velut ad ostentationē viriū: ac plene infūdere: vt statim euomant: rursusq; hauriant. Idq; iterū tertioq; tanq̄ ad p̄dēdavina geniti: & tanq̄ effundi illa non possint: nisi per humanum corpus. Ad hęc pertinent peregrinæ exercitationes: & volutatio in ceno: ac peccatorosa ceruicis reparandæ ostentatio. Per omnia hæc p̄dicant sitis quæri. Iam vero quæ vasa adulte rijs celata: tanq̄ p se parum doceat libidines temulētia: Ita vina ex libidine hauriūtur: atq; etia p̄mio inuitatur ebrietas. Et si dijs placet: emitur alius vt vel quātum biberit tātum edat: & p̄ciū violentiē lege accipit. Alius quantum alea quæsierit: tātum bibit. Tunc auidi matronam oculi licentur. Tunc graui produntur marito. Tunc animi secreta proferūtur. Alij testamenta sua nuncupant. Alij mortifera loquuntur: redituraq; per iugulum voces non continēt: q̄ multis ita interemptis. Vulgoq; veritas iam attributa vino est. Interea vt optime cadat: solem orientem nō vidēt: ac minus diu viuūt. Hinc pallor: & genæ pendulæ: oculorum vlcerā: tremulæ manus: effundētes plena vasa: & q̄ sit p̄cena præsens: furiales somni: & iques nocturna. Premiumq; summum ebrietatis libido portetosa: ac iucundum nephas. Postera die ex ore halitus foetidi: ac fere rerū omnium obliuio: morsq; memoria. Rapere se ita vitam prædicāt priorem diem quotidie perdant: illi vero & venientē. Tiberio Claudio principe ante hos quadraginta annos institutum: vt ieiuni biberent: potusq; vini antecederēt cibos: externis & hoc artibus: ac medicorū placitis nouitate aliqua sese commendātium. Gloriā hac virtute parthi querunt. Famam apud græcos Alcibiades meruit. Apud nos cognomen etiam nouellius Tricongius Mediolanēsis ad proconsulatum vsq; e prætura honoribus gestis tribus congijs (vnde & cognomen illi fuit) epotis vno impetu: spectante miraculi gratia Tiberio principe in senecta iam se uero: atq; etiam alias seuo. Sed ipsa iuuetā ad merum p̄rior fuerat. Eademq; commēdatione creditur. L. Pisonem vrbis romę curatorem ab eo delectum: q̄ biduo/duabusq; noctibus per potationē continuasset apud ipsum iam principem. Nec alio magis Drusus Cēsar regenerasse patrem Tiberiū ferebatur. Tricongijs rara gloria: quando & hęc ars suis legibus constat: non labasse sermōe: nec leuatū vomitione: nō altera corporis parte. Dum biberet matutinas obisse vigilias: plurimum haussisse vno potu. Plurimum alijs minoribus addidisse: optimā fide: nō respirasse in hauriēdo: neq; expuissē: nihilq; ad elidēdum in pauimentis summum ex vino reliquissē: diligenti scito legum contra bibendi fallacias. Tergilla Ciceronem. M. F. binos congijs simul haurire solitum ipsi obicit. M. q. Agrippa a marcido: ac temulento syphum impactum. Etenim hæc sunt ebrietatis opa. Sed nimirū hęc gloriam auferre Cicerō voluit interfectori patris sui. M. Antonio. Is enim ante eum auidissime apprehēderat hęc palmam: edito etiā volumine de sua ebrietate: quo patrocinarī sibi ausus approbavit plane (vt equidem arbitror) quāta p̄ temulētiam mala terrarū orbī intulisset: exiguo tēpore ante prælium adiacum illud volumē euomuit. Quo facile intelli gāt ebrius iam sanguine ciuium: & tāto magis eum sitiens. Nanq; & hæc necessitas vitium comitatur: vt bibēdi consuetudo augeat auiditatem. Scitumq; est scytharum legati q̄to plus biberint: tanto magis sitire parthos. Est & occidētis populis sua ebrietas: fruge madida. Pluribusq; modis p̄ gallias/hispaniasq; nominibus alijs: sed ratione eadē Hispaniā iam & vetustatem ferre ea genera docuerūt. Aegyptus quoq; e fruge sibi potus similes excogitauit. Nullaq; in parte mundi cessat ebrietas. Meros quippe hauriūt tales succos: nec diluēdo vt vna mitigant. At hercule illic tellus fruges parere videbatur. Heu miravitiorum solertia inuentum ē: quemadmodus aqua quoq; inebriaret. Duo sunt liquores corporibus humanis gratissimi: intus vini: foris olei: arborum e genere ambo præcipui. Sed olei necessarius. Nec segniter vita in eo elaborauit: Quanto tamen in potu ingeniosior apparebat ad bibēdum generibus centum nonagintaquinq;. Si species vero æstimetur pene duplici numero excogitatis: tantoq; paucioribus olei. De quo in sequenti volumine dicemus.

¶ CAII PLYNII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE
LIBER DECIMVS QVINTVS.

¶ Naturæ frugiferarum arborum:

CAP. I.
p liij.

vel repandē.

Ad qd ebrietatis hūanos nō cogat.

Libido ebrietatis p̄mū.

Ebrietas memorię mors. Tricōgi⁹ ab ebrietate nō mēsumpsit.

mirabiles potiores:

M. Antonius vit vndiq; temulentus.

Aduerte:

Caui Polynii secundii naturalis historie.

LEAM THEOPHRASTVS CELEBERRIMVSE GRAECORVM auctoribus vrbis Romæ anno circiter quadringētesimo quadagesimo negauit: nisi intra .xl. millia passuum a mari nasci. Fenestella vero omnino non fuisse in italia/hispania/atq; africa. Tarquinio Prisco regnāte: ab annis ppli romani. clxxxiiij. Quæ nūc peruenit trans alpes quoq; & in gallias/hispaniasq; medias. Vrbis quidem anno quingentesimoquinto. Appio Claudio Cēci nepote. L. Iunio cōf. olei librę duodenis assibus veniēre. Et mox anno. dc. octogesimo. M. Serui. T. F. ēdi lis currullis olei denas libras singulis assibus præsūt populo Romano/per totuz annum. Minus ea miret qui sciat post annos. xxij. Cn. Pompeij quarto cōsulatu oleum prouincijs italia misisse. Hesiodus quoq; in primis cultum agrorum docendam arbitratus vitam: negauit oleę fa torē fructū ex ea pepisse quenq;. Tam tarda tūc res erat. At nūc etiam in plātarijs ferūt: trāslatarumq; altero anno decerpuntur bacca. Fabianus negat prouenire in frigidissimis olea; neq; in calidissimis Genera earum tria duxit Virgilius: orchites: & radios: & pausias. Nec desiderare rastros: aut falces vllam: aut curam. Sine dubio & in ijs solum maxime/coelumq; referre. Veruntamen attundentur sic cut & vites/atq; etiam interradi gaudent Consequēs earum vindemia est: atq; vel maior oleo q̄ mu sta temperandi. Ex eadem quippe oliua differūt succi. Primum omnium cruda/atq; nōdum inchoa te maturitatis: hæc sapore præstātissimo. Quin & ex ea prima vnda preli laudatissima: ac deinde per diminutiones/sue (vt nuper inuētum ē) exilibus regulis/pede incluso. Quāto maturior bacca: tanto pinguior succus: minusq; gratus. Optima autem ætas ad decerpendum: inter copiam/ bonitatemq; incipente bacca nigrescere. Nostri vocāt drupas: gręci vero drypetas. Cætero distat an maturitas il la in torcularibus fiat: an ramis. Irrigua fuerit arbor: an suo tātum bacca succo. Nihilq; aliud q̄ tores cœli biberit.

¶ De oleo.

CA. II

Etustas oleo tedium affert: non item vt vino. plurimumq; etatis ānuo est: prouida si libeat intelligere natura. Quippe temulētia nascētibus vinis vti necesse nō est. Quinimmo in uitat ad seruandum blanda inueterari caries. Oleo voluit parci: fecitq; veteratuz ea neces sitate promiscuum. Et vulgo principatuz nī hoc quoq; bono obtinuit italia toto orbe: ma xime agroue nafrano: eiusq; parte quę licinianum fundit oleum: vnde & licinię gloria p̄cipua oliuæ. Vngueta hanc palmā dedere: accommodato ipsis odore. Dedit & palatum delicatiore sentētia. Cē tero baccas liciniæ nulla auis appetit. Reliquum certamē inter istrię terram/ & beticę par est. Vicina bonitas prouintijs: excepto africæ frugifero solo. Cæteris totum id natura cōcessit. Oleuz/ ac vinum inuidit tātum: satisq; glorię in messibus fecit. Reliqua erroris plena: quem in nulla parte vitę numero fiorem esse docebimus.

¶ De natura oliuę: & oleæ incipientis.

CA. III.

Oliuæ constāt nucleo: oleo: carne: amurca. Sanies est hæc ei⁹ amara. Fit ex aquis. Ideo sicci tatibus minima: riguis copiosa. Su⁹ qdē oliuæ succus est oleum: idq; p̄cipue ex immatu ris intelligimus: sicut de omphacio docuim⁹. Augē oleū ab arcturi exortu ad. xvi. kalen. octob. Postea nuclei increscūt: & caro. Cū sitiēti hymbres: copiosi accessere: vitia oleū in amurcā. Huius color oliuā cogit nigrescere. Ideoq; incipiēte nigricia minimū amurcæ: ante eā nihil. Et error hoīz falsus existimātium maturitatis initiū: qd est vitio p̄ximum. Deinde q̄ oleum crescere oliuæ carne arbitrātur: cum succus omnis in corpus abeat: lignūq; int⁹ grādescat. Ergo cū maxie rigā tur. Quod vbi cura multa sine hymbribus accidit oleū absūmī: nisi secuta serenitate: quę corpus ex tenuet. Omnino enim vt Theophrasto placet: est olei causa calor. Quare & in torcularibus etiā in cel lismulto igni quērit. Tertia est culpa in parsimonia: quoniam ppter impēdium decerpēdi expectat vt decidat oliua. Qui mediū tempamētū in hoc seruāt: perticis decutiūt: cū iniuria arborū sequentis anni dāno. Quippe oliuātibus lex antiquissima fuit. Oleam ne stringito neve verberato. Qui cautissi me agunt: harundine leui ictu: nec aduersos percutiūt ramos. Sic quoq; alternare fructus cogitur de cussis germinibus. Nec minus si expetaf vt cadat. Hērādo enim vltra suum tempus absūmūt venien tibus alimētum: & detinent locum. Argumētum est: q̄ nisi ante fauonium collectę: nouas vires refu munt: & difficilīus cadūt. Primū ergo ab autumnū colligī initio opere nō natura posita: cui plurimuz carnis: mox orchites/ quibus olei: post radios. Has enim ocissime occupat ēllas: q̄ sunt tenerrime: & amurca cogit decidere. Differūtur vero etiam in martium mensem callosę: cōtra humorē pugnaces ob idq; minimæ: licinia: cominia. Contra sergia: quam sabini regiam vocāt: non ante fauonijs flatum nigrescētēs: hoc est ad. vi. idus feb. Tūc arbitranf eas maturefcere: & quoniā pbatissimū fiat ex ijs ole um. Accedere etiā ratio prauitati videtur. Ferūtq; frigore sterilitatē fieri sicut copiam maturitate: cū

Vel succi

Lex oliuanti bus lata.

fit illa bonitas non temporibus: sed generis tarde putrescentis in amurcam. Similis error collectas seruandi in tabularis: nec priusq̃ sudet premendi: cū omni hora oleū decreſcat: amurca augeatur. Itaq; vulgo non amplius ſenas libras ſingulis modis exprimi dicūt. Amurcæ meſuram nemo agit quanto eo copioſior reperiatur in eodem genere diebus adiectis. Omnino in vita error publicus. Tumore oliuę creſcere oleum exiſtimantium: præſertim cum magnitudine copiam olei nō conſtare: indicio ſint q̃ regię vocātur: ab alijs maiorinæ: & ab alijs phaulię grandiffimæ: alioquin minimo ſucco. Et in ægypto carnoſiſſimis olei exiguum. Decapoli vero ſyrię perq̃ paruę: nec cappari maiores: carne tamen commendantur. Quam ob cauſam italicis trāſmarinæ præferūt in cibis: cū oleo vincantur. Et in ipſa italia ceteris picenæ: & ſidicinę. Sale illę priuatim condiuntur: vt & reliquę amurca ſapa ve. Nec non aliquæ oleo ſuo ſine accerſita commendatiōe purę innatant. Colymbades franguntur: eademq; herbarum viridium ſapore condiuntur. Fiunt & præcoces feruenti aqua perſuſæ: q̃libet immaturæ. Mirumq; dulcē ſuccū oliuas bibere: & alieno ſapore infici. Purpureę ſūt & i iſs & in vuis in nigrū colorē tranſeūtibus poſitæ. Sunt & ſupbæ præter iam dicta genera. Sunt & prædulces per ſe tantū ſiccata: vuiſq; paſſis dulciores. Admodum raræ in affrica: & circa emeritā luſitaniæ. Oleum ipſū ſale vindicatur a pinguitudinis vitio. Cortice oleę concifo odorē accipit medicati alias vt vīno palati gratia nulla eſt. Nec ta; numeroſa differētia. Tribus vt plurimū bonitatis diſtat Odor in tenui argutior: & is tamē etiam in optima breuis.

¶ De natura olei.

CA. III.

Oleo natura tepeſcere corpus: & contra algores munire. Eide; ſeruores capitis refrigerare. Vſū ei; ad luxuriā vertere græci vitio; oīm genitores in gymnafijs publicādo. Notū eſt magiſtratus honoris eius octogenis ſextetijs ſtrigmenta olei vēdidiffe. Olea honores romāna maietas magnū p̃buit. Turmas equitū idibus iulijs ex ea coronando. Itē minori bus triūphis ouantes. Athenę quoq; victores olea coronant: græci vero oleaſtro olympię.

¶ De cultura oliuarum.

CA. V.

Nunc dicemus Catonis placita de oliuis. In calido & pingui ſolo radiū maiores: ſalētinā. orchitē: poſſiam: ſergianam: cominianam: albiferā ſerī iubet. Adſcitq; ſingulari prudētia quā eaz; in iſs locis optimā eſſe dicāt. In frigido autē & macro liciniā. Pingui em̃ aut feruenti vitari ei; oleū: arborēq; ipſam fertilitate cōſumi. Muſco præterea & rubro infeſtari. Spectare oliueta in fauonium loco expoſita ſolibus cenſet.

¶ De ſeruandis oliuis: & quomodo faciendum oleum.

CA. VI.

In alio vllomodo laudat cōdi oliuas optime orchites & pauſitas q̃ vel virides in muria: vel fractas in lentisco. Oleum q̃ acerbiffima diu optimum fieri. Cætero q̃ primum e terra colligendam. Si inquinata ſit: lauādā. Siccari triduo ſatis eſſe. Si gelent frigora: quarto die premendam. Hanc & ſale aſpergi. Oleum in tabulato minui: deteriuſq; fieri. Item in amurcam: & fracibus. Eæ ſunt carnes: & inde feces. Quare ſæpi; die decapullādū. Præterea cōchas & palumbas cortinas aere vitare. Feruētibus omnia ea fieri clauſiſq; torcularib; & q̃ minime vētilatis. Ideo nec ligna ibi cædi oportere. Qua de cauſa e nucleis ipſarum ignis aptiſſimus: & e cortinis in labra fundendum: vt fraces & amurca liquentur. Ob id crebrius vaſa mūdanda. Fiſcinas ſpōgia tergēdas: vt q̃ maxie pura ſinceritas cōſtet. Poſtea inuētū vt lauarent: vbiq; feruēti aqua. Protin; prælo ſubiſcerent ſolidæ. Ita em̃ amurca exprimitur. Mox trapetis fractæ premerent. Iterū premi pluſq; cētenos medios nō p̃bant. Factus vocat. Quod verop̃ſt molam primū excuſſū eſt ſlos: fact; Tres gemini foros a quaternis hoibus nocte ac die premi iuſtum eſt.

¶ De oleo factitio.

CA. VII.

Non erat tum factitiū oleū. Ideoq; arbitror nihil a catone dictū. Nunc eius genera plura. Primū perſequemur ea: quę ex arboribus fiunt: & inter illas ante omnes ex oleaſtro. Tenue in: multoq; amariuſ q̃ olea: tātum ad medicamentū vtile. Similimum huic ineſt ex chamelea frutice ſaxoſo: nō altiore palmo: folijs oleaſtri: bacciſq; Proximum ſit & etyci arbore in ægypto copioſe. Alij crotonē: ali; rhizin: ali; ſiſamū ſilueſtre appellāt. Ibiq; nō pridē. Et in hispania repente prouenit: altitudine oleę: caule ferulaceo: folio vitium: ſemine vuarum gracilium pallidarumq;. Noſtri eam vocant ricinum a ſimilitudine ſeminis. Coquitur id in aqua: innatantq; oleum tollitur. At in ægypto vbi abundat ſine igni & aqua ſale aſperſum exprimitur: cibis ſedūz luſcernis exile. Amygdalinum quod aliqui nepotum vocāt: ex amaris nucibus arefactis: & in offam cōtuſis aſperſum aqua: & iterum tuſis exprimitur. Fit & lauro admixto druparū oleo. Quidāq; e baccis exprimunt tantum. Alijs folijs modo. Alij folio & cortice baccarum. Nec non ſtiracem addunt: alioſq; odores. Optia laur; ad id latifolia: ſilueſtris: nigra baccis. Siſe ē e myrto nigra: & hec latifolia

Quātes olea.
ſicuti trium-
phantes lau-
ro coronabāt

Vel i ſingulis

Vel fraces.

Caui Plinii secundii naturalis historie.

melior. Tunduntur bacce asperse calida aqua: mox decoquuntur. Alij folioꝝ mollissima decoquunt in oleo & exprimunt. Alij deiecta ea in oleum prius sole matant. Eadem ratio & in sativa myrto: s; p; fertur siluestris: minore semine: quam quida oxymyrsinem vocat: alij chamemyrsinem: alij acoron a similitudine. Hec e em brevis fructicosa. Fit & ex citro: cupresso: nucibusq; iuglandib; qd caryno vocat Malis cedri qd cedreleon. Ex grano quoq; gnido purgato semie & tuso. Itē lētisco. Nā & cypri nū ē: e glāde egyptia vt fieret odorū causa dictū ē. Indi etiā ex castaneis & sisamo atq; oriza facere dicuntur. Lathiophagi e piscibus. Inopia cogit aliquādo luminū causa & e platani baccis fieri aqua & sale maceratis. Et oenanthinum fit de ipsa oenanthē: vt dictum est in vnguentis. Gleucino mustū incoquitur vapore lēto. Ab alijs sine igne circūdati vinaceis diebus. xxiij. bis singulis permixtū. Cō sumitq; mustū oleo. Alij nō sanfucum tantum admiscunt: sed etiam præciosa odoramenta. Et in gymnastis quoq; cōditur odoribus: sed vilissimis. Fit & de aspalato: calamo: balsamo: yri: cardamo: mo: meliloto: nardo: gallico: panace: sanfuo: helenio: cinami radice: omniū succis i oleo maceratis expressisq;. Sic & rhodinū e rosīs: iuncinum e iunco: quod est rosaceo simillimū. Item hyoscyamo: lupinis: & narcisso. Plurimum autem in ægypto e raphani semine aut gramine hærba: qd agrostinē vocant. Item sisamo & vrtica: quod enicinon appellant. E lilio & alibi fit sub diuo sole: luna: pruina: maceratum. Suis hærbis componunt inter cappadociam & seleucicā: quod seleuticū appellant: ner: uis admodum vtile. Sicut in italia e gummi. E pice fit quod picinum appellant: cuiꝝ cōcoquit velleri: bus supra halitum eius expāsis atq; expressis. Probatū maxime e brutia. Est enim pinguisima & re sinosissima. Color oleo fuluus. Spōte nascitur i syriæ palmyris: quod eleomeli vocat. Manat ex arbo ribus pingue: crassius melle: resina tenuius: sapore dulci: & hoc medicis. Veteri quoq; oleo vs est ad quēdā genera morboꝝ. Existimat & ebori vindicādo a carie vtile esse. Certe simulachrum Saturni Romæ intus oleo repletum est.

¶ De amurca.

CA.VIII.

Super omnia autem celebrauit amurcā laudibus Cato. Dolia olearia cadosq; illa imbui: ne bibant oleum. Amurca subigi areas terendis messibus vt formicæ rimeq; absint. Quin & lutum parietum & tectoria & pavimenta horreorum frumenti. Vestiarium etiam con tra tereclines: ac noxia animalia amurca aspergi. Semina frugum perfundi. Morbis qua: drupedum arborum quoq; mederi illa: efficaci ad vlcera interiora humani quoq; oris. Lora etiā ac coria omnia & calceamina: axesq; decocta vngi atq; æramenta contra eruginem. Colorisq; gratia elegātioris & totam suppellectilem ligneam: ac vasa vitilia inquis sic aridā libeat asseruare. Aut si folia baccasq; & virgas myrti aliudue id genus simile. Postremo ligna macerata amurca nullū fumū tedio ardere. Oleam si lambendo capra lingua cōtigerit: depauperitq; primo germinatu sterilefcere auctor est. M. Varro. Et hæcenus de olea atq; oleo.

Hinc olea mineræ fascra.

¶ Pomorū oīm genera & naturę.

CA.IX.

Reliqui arborū fructus vix specie figuraue nō modo saporibus succisq; totiens permixtis atq; insitis enumerari queunt.

¶ Nucum pinearum genera quattuor.

CA.X.

Vel laciniatis

Randissimis pineis nucibus altissimeq; a terra suspēsis: intus exiles nucleos lacunatis in cluditoris vestitos alia ferruginis tunica. Mira naturę cura molliter semina collocādi. Ha rum genus alteꝝ tarentinū dygitis fragili putamine auiūq; expositū furto in arbore. Et tertiū sapineū e picea sativa: nucleosq; cute veriusq; putamine adeo molli: vt simul madā tur. Quartum pytida vocant e pinastris singularis remedij aduersum tussim. In melle decoctos nu cleos taurini aqcelos vocat. Pineæ cotona victores apud isthmū coronantur.

Vel e pinea. qui pinea co: ronantur co: rona.

¶ De malo cotoneo.

CA.XI.

Mala pxima amplitudine mala quæ vocant cotonea: & græci cydonea ex creta insula adue ctā. Incuruatos trahūt ramos: prohibētq; crescere parentes. Plura eorum genera. Chrys somella incisuris distincta: colore ad aurū inclinato. Quæ cādidiōra nostratia cognomi nata odoris præstātissimi. Est & neapolitanis suꝝ honor. Minora ex eodē gñe strutea odo ratiū vibrāt: serotino puentu. Præcotia vero mustea. Sturteis aut cotonea insita suū genus fecere mulianum: quæ sola ex ijs vel cruda mandūtur. Omnia iam & virorum saluatorijs cubilibus iclus sa simulachris noctiū conscijs imposita. Sunt præterea siluestria parua & struteis odoratissima in ses pibus nascētia. Mala appellamꝝ quāq; diuersi persica & granata: quæ in punicis arboribus nouem generū dicta sūt. His acinus sub cortice intꝝ. Lignū illis in corpore. Necnō & qdā epyris libralia ap pellata amplitudinem sibi ponderis nomine asserunt.

¶ De persico genera quattuor.

CA.XII.

S Ed persicorum palma duracinis. Nationum habent cognomen gallica & asiatica. Post autūnū maturescūt: æstate p̄cocia intra. xxx. annos reperta: & primo denarijs singula vendita. Supernatia e sabinis veniunt: popularia: vndiq; Pomum innocuū expetit agris. Preciūq; singulis iā triceni nummi fuere: nullius maiore. Quod miremur quia nō ali⁹ fuscus. Lōgissima nāq; decerpto bidui mora est: cogitq; se venundari.

¶ De pruno genera. xi.

CA. XIII.

P Ngenis postea turba prunorū versicolor: nigra: candidās. Hordearia appellata a comitatu frugis eius. Alia eodem colore seriora maioraq; asinina cognominata a vilitate. Sūt & nigra ac laudatiora: cærina atq; purpurea. Necnō ab externa gēte armenica: quæ sola & odore cōmendātur. Peculiaris impudētia nucibus est insitorū: quæ faciē parētis: succūq; adoptionis exhibent appellata ab vtroq; nucipruna. Et hæc autē & persica & cærina ac siluestria vt vūg autumnū cadis condita vsq; ad alia nascentia ætatem sibi prorogāt. Reliquorum velocitas cito mitescentium trāsuolat. Nuper imbetica malina appellari ceperūt malis insita: & alia amygdalina amygdalis. His intus in ligno nucleus amygdalē est. Nec aliud pomum ingeniosius geminatus est. In peregrinis arboribus dicta sunt damascena a syriē damasco cognominata: iam pridē in italia nascentia grandiore quāq; ligno: & exiliore carne: nec vnq; in ruga siccata quādo soles sui defunt. Si mul dici possunt populares eorū myxtæ: quæ: & ipsæ nunc cœpere Romæ nasci insitæ forbis. In totū quidē persica peregrina etiā aliæ grēcicæq; esse ex nomine ipso apparet: atq; ex perside aduecta. Sed pruna siluestria vbiq; nasci certum est. Quo magis miror huius pomi mentionem a Catone nō habitam: præsertim cum condenda demonstraret quēdam etiā siluestria. Nā persicæ arbores sero & cum difficultate transire: vt quæ in rhodo nichil ferant: quod primum ab ægypto earū fuerat hospitium. Falsum est venenata cum cruciatu in persis gigni: & pœnarum causa a regibus trāslata: & in ægyptū terra mitigata. Id em̄ de perseæ diligētiores tradūt: quæ in totū alia est: myxis rubeſcētibus similis: nec extra orientē nasci voluit. Eā quoq; eruditiores negauerūt ex pside. ppter supplicia Aduerte. trāslatā: sed a Perseo memphistā. Et ob id alexandrum illa coronari victores ibi instituisse in honorez attauī sui. Sēper aut folia habet & poma subnascētibus alijs: Sed pruna quoq; omnia post Catonem cœpisse manifestum est.

¶ De diuersis generibus malorū: genera. xxix.

CA. XIII.

M Alorum plura sunt genera. De citreis cum sua arbore diximus. Medicæ autem grēcivocāt patriē nomine. Aequē peregrina sunt zinzipha & tuberes: quæ & ipsa non pridē venere in italiam. Hæc ex africa: illa ex syria. Sex. Papinius quem consulem vidimus: primus vtraq; attulit Diui Augusti nouissimis temporibus: in castros aggeribus sata baccis similiora q̄ malis. Sed aggeribus præcipue decora: quoniam & in teſta iam siluæ scandunt. Tuberum duo genera. Candidum & a colore sericum dictum pene peregrina. Sunt & in vno italæ agro veronensi nascentia: quæ lanata appellantur. Lanugo ea obducit. Struteis quidē persisq; plurimis tamen peculiariter nomen dedit nulla alia commendatione insignibus. Reliqua cur pigeat nominati indicare: cū conditoribus suis æternam propagauerint memoriam: tanq; ob egregium aliquid in vita factum. Ni fallor apparebit ex eo ingenium inferendi. nihilq; tam paruum esse quod nō gloriam parere possit. Ergo habent originem a Matio Gestioq; & Manlio: item Claudio a quibus cotoneo insito. Ab Appio & claudia gente appiana sunt cognominata. Odor est his cotoneorum: magnitudoq; s̄ claudianis color rubeus. Ac ne quis id ambitu valuiffe claritatis & familiæ putet: sūt & septiana ab inuētore libertino insignia rotunditate. Cato adificit quiriana: & quæ tradit in dolijs cōdi scātiana. Om̄ autem nuperrime adoptata sūt parua gratissimi saporis quæ petissia nominantur. Primas nobilitate uere camerina & græcula. Cætera e causis traxere nomē. Germanitatis cohærentia & gemella nūq; singula in foetu. A colore serica: cognatiōe melappia: mustea a celeritate mitescēdi. Quæ nunc melimella dicuntur a sapore melleo. Orbiculata ex figura orbis in rotunditatē circunacti. Hæc in epyro primum puenisse argumento sunt grēcivocāt epirotica. Mammārū effigie ortomastica. A cōditione castrati seminis: quæ spadonia appellāt. Belgemella a folijs. Folium enim vnum aliquando & geminum erūpit e latere medio. Celerrime in rugas marcescunt pānutia. Stolide tument pulmo nea. Sunt quibus sanguineus est color: origine ex mori insitu tracta. Cunctis vero quæ fuerunt a sole partes rubent. Sunt & parua grati saporis: atq; etiā acutiora odore: siluestria. Id peculiariter improbitatis & acerbitatis cōiutiū: & vis tanta vt aciem gladij perstringat. Dacis ferme vilissimis nomen: q̄q; primis aduentu decerpitq; properantibus.

¶ De pyris & insitorum varietate.

CA. XV.

Caſſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

EAdem cauſam pyris taxatur: ſuperba cognomine. Parua hæc: ſed ocſiſſima. Cunctis autẽ cruſtumina gratiſſima. Proxima iſſ falerna a potu: quoniã tanta viſ ſucci abũdat. Lactea hæc vocatur in his: quẽ alijs colore nigro donat ſyrię. Reliquorum nomina aliter in alijs atq; alijs locis appellatur: Sed cõſeſſis vrbis vocabulis auctores ſuos nobilitauere. Decumiana & ex eo tractum: quod pſeudo decimianus vocat. Dolobelliana longiſſimi pediculi. Põpeiana cognomine mammoſa: liceriana: ſeueriana: & quẽ ex iſſ nata ſũt tyrranniana longitudine pediculi diſtantiã. Fauoniana rubra. Paulo ſuperbismaiora. Lateriana: antiana. Poſt autũnalia acibulo ſapore iucũda. Tiberiana appellatur: quẽ maxime Tiberio principi placuere. Coloratur magis ſole: grãdeſcuntq; alioquin eadem eſſent quẽ liceriana. Primæ nomina habent ſeriſſima omniũ amantina: picentina: numantina: alexandrina: numidiana: græca & in iſſ tarentina: ſignina: quẽ alijs a colore teſtacea appellat: ſicut onychina purpurea. Ab odore myrrappia: lauræa: nardina. A tempore hordearia. A collo ampulacea: & coriolana. Brutæ gẽtilitatis cucurbitana. Acidula ſucci. In creta nominum cauſa eſt barbaricis veneriſq; quẽ colorata dicũt. Regiſq; quẽ minimo pediculo. Seſſilia patricijs voconijs viridibus oblõgiſq;. Præterea dixit volema Virgilius a Catone ſumpta: qui: & ſementina & muſtea nomiãt. Pars hæc vitæ iam pridem peruenit ad cõlumen: expertis cũctã hominibus. Quippe cum Virgilius inſitam nucibus arbutum: malis platanum: ceraſis vlmum dicat. Nec quicq; amplius excogitari poteſt: nullum certe pomum nouum diu iam inuenitur. Nec oĩa inſita miſceri fas eſt: ſicut nec ſpinas inferi: quando fulgura expiari nõ queunt. Facile quoq; genera inſita fuerunt: tot fulgura vno icũ pronunciant. Turbinator pyris figura. In iſſ ſerotina ad hyemem vſq; ad matrem pendent gelu matureſcentia. Græca: ampulacea: lauræa: ſicut in malis amerina: ſcantiana. Conduntur vero pyra vt vuæ: ac totidez modis nõ aliter q̃ in cadis. Præterea quẽ pomis proprietas pyris quoq; vini. Similiter iſſ ægris medentia calentia in eſcam dant: ac vino & aqua coquũtur: atq; pulmentarij vitẽ implent quod nõ alia præter cotonea & ſtrutea.

¶ De pomis ſeruandis & vuis.

CA. XVI.

VI peculiari

Nvnuerſum vero de pomis ſeruandis præcipitur. Pomaria in loco frigido: ac ſicco contabulari. Septẽtrionalib; fenestris ſereno die patere. Austros ſpecularib; arcere. Aquilõis quoq; afflatu poma deturpãte rugis. Colligi mala poſt equinoctiũ autũnale: neq; añ. xv. lunã: neq; ante primã horã. Cadiua ſeparari ſtramẽtis: ſtoreis: paleſiue ſuſterni. Rara cõponi: vt limites parui ſpiritu æqualẽ accipiat. Amerina maxime durare: melimella minime.

¶ De cotoneis pyris & ſorbis.

CA. XVII.

Otoneis intercluſis ſpiramẽtum omne adimẽdum: aut incoqui melle ea: imergue oportere. Punica aqua marina ſeruente indurari: mox triduo ſole ſiccata: ita ne nocturno rore contingatur ſuſpendi. Cum libeat vti: aqua dulci perlui. M. Varro & in dolijs harenẽ ſeruari iubet: & immatura obrui terra in ollis ſũdo effracto: ſed ſpiritu excluſo: ac ſurculo pice illito. Sic etiam crefcere amplitudine maiore q̃ poſſint in arbore. Cẽtera mala folijs ficulneis præterq; cadiuis ſingula conuolui ciſtiſq; victilibus cõdi: vel creta figulinarum illini. Pyra in vaſis ficilibus picatis inuerſis obrui inter ſcrobẽs. Tarẽtina ſeriſſime legi. Anitiana ſeruari & i paſſo. Sorba vero & in ſcrobibus gypſato operculo diu pedũ terra ſuperinducta in loco aprico inuerſis vaſis: & in dolijs vt vuas cũ ramis ſuſpẽdi. E proxis auctorib; qdã alti curã petũt putariq; ſtati poma: ac viſtes ad hũc vſum præcipiunt decreſcẽte luna. Poſt horã diei tertiaz cõelo ſereno aut ſiccis a vëtis. Similiter delegi & ex locis ſiccis: & ante perfectã maturitatẽ: addito vt luna infra terrã ſit: vuas cũ malleolo ſarmenti duro demptis forcipe corruptioribus acinis in dolio picato recenti ſuſpendi: excluſa omni aura operculo & gypſo. Sic & ſorba & pyra illitis omnium ſurculis pice. Dolia procul ab aqua eſſe. Quidã ſic cũ palmitẽ in gypſo. Aliqui mala in patinis ficilibus ſluitantia: quo gñe & vino odorem acquiri putãt. Aliqui oĩa hæc in milio ſeruare malũt. Pleriq; vero in ſcrobe diu pedũ alti tudinis harena ſubſtracta: & ficili operculo: dein terra operto. Creta quidã etiaz figulina vuas illi nunt: ſiccataſq; ſole ſuſpẽdunt: in vſu diluẽtes cretam. Eãdem pomis in vino ſubigunt. Mala vero generoſiſſima eadem ratione cruſtãt gypſo vel cẽra. Quẽ niſi maturauerint: incremẽto calicẽ rũpũt. Semper autem in pediculos collocãt ea. Alij decerpunt cũ ſurculis: eoſq; i medullã ſãbuci abditos obruũt: vt ſupra ſcriptũ eſt. Alijs ſingulis malis pyriſq; ſingula vaſa ficilia aſſignãt: & opercula eoꝝ picata dolio itẽ includũt. Nec nõ aliqui in floccis capſiſq; quas luto paleato illinũt. Alij hoc idẽ in patinis ficilibus. Aliqui & in ſcrobe ſubiecta harena: ita ſicca operiunt mox terra. Sunt qui cotonea cẽra põtica illita melle demergãt. columella auctor i puteos ciſternæ ſue i ficilib; vaſis pice diligẽti cura illitis mergi. Liguria maritima alpib; proxia vuas ſole ſiccatas iunci faſcijs inuoluit: eas diſq; cõditas gypſo includit. Hoc idẽ grẽci platani folijs: aut vitis ipſi: aut fici vno die in ymbra ſic

Vel ſic cum palmitẽ

Vel faſcis.

citatis: atq; in cado vinaceis interpositis. Quo genere coayua & heritua seruatur nullius posteritati postferende. Quidā vt has faciāt in cinere lexiuio tingūt protinus q̄ detraxere viribus. Mox in sole ficcāt. Tum folijs vt supra dictum est inuolutas vinaceis stipāt. Sunt qui malunt vuas in scobe ramē tisq; abiectisq; populi: fraxini: seruare. Sūt qui suspēdi procul malis: protinusq; in granarijs iubeāt: quoniam optime sit operimēto puluis pensilibus. Contra vespas remedio est oleo aspergi ex ore: vt de palmis diximus.

¶ De ficis genera. xxix.

CA. XVIII

F Reliquo genere pomorūz ficus āplissima est. Quā dāq; & pyris magnitudine æmula. De ægyptiē cypriēq; miraculis retulim⁹ inter externas. Iudæa rubet oliuæ magnitudine rotundior tātūz sapore mēspili. Alexādriā hāc ibi vocāt: crassitudine cubitali ramosā: materia validā: lentā sine lacte cortice viridi: folio tiliē: sed molli. Onescritus tradit in hyrcania multū nostris esse dulciores: fertilioresq; vtq; modios. cclxx. singulę ferāt. Ad nos ex alijs trāsire gētibus chalcidicę: quarū plura generas. Siquidem & lybię quę sunt purpureę: & mamillanę similitudinem māmaram habēt. Et calistrutię partim sapore pręstatiores ficorum omnium frigidissimæ. Nā de africanis quas multi pręferunt cunctis magna quæstio est: cum id genus in africa nup̄ rime trāsierit patrię nomen optinēt. Nā alexādriæ enixiores. Cādicās terina cognomine delicata. Nigra & rhodia est: & tyburtina de pręcocibus. Sūt & auctorum nomina ijs. Liuiæ: Pompeię: sicca tæ hæ solę in annos vsus aptissime cū mariscis: & quas harundinei folij macula variat. Est & herculanea & albicerata: & aratia alba: pediculo minimo latissima. Primo autē puenit porphyritis lōgissimō pediculo. Comitatur eam e minimis & vilissimis popularis dicta. Contra nouissima sub hyeme maturatur chelidonia. Sunt pręterea eędem serotinę & pręcoces bifere alba ac nigra cum messe vī demiaq; maturescēte. Serotinæ & a corio appellatę duro. Ex chalcidicis quarundā trifero proventu. Tarenti tantum prędulces nascuntur: quas vocant onias. Cato de ficis serēdis ita memorat. Ficus mariscas in loco cretoso aut aperto serito. In loco autēz crassiore aut stercoreto africanas: sed & herculaneas: sagontinas: hybernas: telianas: atras pediculo longo. Postea tot subiere noīa atq; genera: vt vel hoc solum æstimātibus appareat mutata esse vitā. Sūt & hybernię quibusdam prouincijs sicuti mēsiæ: sed arte nō natura. Paruarum genus arborum post autumnum fimo cōtegunt: depressasq; in his hyeme grosos: quę mītiorem cœlo refosq; cū arbore: atq; in lucem remisq; nouos folios aliosq; quibus vixere: auide tanq̄ iterum naturæ accipiunt: & cum venientiū flore maturescūt: alieno pręcoces anno: in tractu vel gelidissimo. Sed a Catone appellata iam tūz africana ammonet & a fricę ad ingens documentum vī eo pomo. Namq; pernicali odio carthaginiis flagrās: nepotus securitatis anxius: cum clamaret in omni senatu carthaginē delendam: attulit quodam die in curia pręcocem ex ea prouincia ficum. Ostendensq; patribus. Interrogo vos inquit quādo hoc pomum demptum putatis ex arbore? Cum inter omnes recens esse constaret. Atqui tertium inquit ante diē scitote decerptus carthagine: tam prope a muris habem⁹ hostē. Statimq; sumptum est puniū tertium bellum: quo carthago deleta est. Quamq; Catone anno sequēte rāpto Quid primum in eo mī remur? curam ingenij: an occasionem fortuitā? celeritatēq; cursus an vehementiam viri? Super omnia equidem est quo nichil equidem duco: mirabilius: tantā illā vrbeꝝ & de terrarum orbe p. cxx. annos vrbs æmulā vnius pomi argumēto euerfam. Quod non trebia aut transimēnus: nō cānæ busto insignes romani nominis perficere potuere. Nō castra punica ad tertium lapidem vallata. Porē tēq; colinē adequitās ipse Hānibal. Tanto proprius carthaginem pomo. Cato adiri monuit. Colit ficus arbor in foro ipso ac comitio romæ nata sacra fulguribus ibi cōditis. Magisq; ob memoriā ei⁹ quę nutritrix fuit Romulī ac Remi cōditoris appellata: qm̄ sub ea inuēta est lupa infātib⁹ p̄bēs rūmē. Ita enim vocabāt māmā. Miraculo ex gēre iuxta dicato tanq̄ in comitū sponte trāsisset. Adactō nauigio ilico arefcit. Rursusq; cura sacerdotum feritur. Fuit & ante saturni eędem vrbs anno ducētesimo sexagesimo sublata sacro a vestalibus factō cum Siluani & Ifidis simulachrum subuerteretur. Eadē autem fortuito sato adiuiuit in medio foro: quasi sidentia imperij fundamēta ostento fatali. Curtius maximis bonis hoc est virtute ac pietate ac morte præclara expleuerat. Aequē fortuita eodez loco estvitis atq; olea vmbre gratia: sedulitate plebeia fatę. Arai de sublata gladiatorio munere Diui Iulij: quod nouissime pugnavit in foro. Admirabilis est pomi huiusce festinatio vnius in cūctis ad maturitatem properantis artē naturæ.

¶ De caprifico & caprificatione.

CA. XIX.

Aprificus e siluestri genere ficus nunq̄ maturescens: sed quod ipsa nō habet alijs tribuens: quoniam est naturalis causarum trāsitus: atq; e putrescentibus idēdem generatur aliquid. Ergo culices parti fraudati alimēto in matre: hoc putri eius tabe ex quā nati ad cōgnatā vō

Vel enixæ
glyscēdi cau
sas canterinæ

Vel enūisse
Vel nata.
Vel admonē
mur.

Ruminalis fl
cus a rumine
id est māmā
dicta.

Vel adiuiuit:

Caui Plynii secundii naturalis historie.

lāt morusq; ficorū crebro hoc est audiore pastu aperientes ora earum: atq; ita penetrantes intus solem primo secum inducūt: cerealesq; auras imittunt foribus apertis. Mox lacteum humorem: hoc est infantia pomi absumūt: quod fit & sponte. Ideoq; ficetis caprificus permittitur ad rationē vēti: vt flatus euolētes in ficos ferat. Inde reptū vt illatē quoq; aliūde & inter se colligatē iniicerent fico. Quod in macroso & aquilonio situ nō desiderat: quonia sponte arescunt loci situ: rimisq; eadē quae culicū opera cā perficit. Nec nō vbi mult⁹ puluis: quod euenit maxime frequēti via apposita. Nāq; & pulueri vis siccādi: succumq; lactis absorbendi: quē ratio puluere & caprificatione hoc quoq; pstat: ne decidāt absumpto humore tenero: & cum quadā fragilitate pōderoso. Ficis mollis omnib⁹ tactus. Maturis frumēta intus. Succus maturefcentibus lactis: percoctis mellis. Senescūt in arbore. Anusq; distillat. Gummi lachrymam siccāt. Honos laudatas seruat in capsis. sebuso insula pręstan tissimas amplissimasq; & mox in marrucinis. At vbi copia abūdat implentur arcę: in asia cadī: aut in resupina africa vrbe: panisq; simul & obsonij vicez siccate implent: vt pote cum Cato cibaria ruris operarijs iusta ceu lege sātens minui iubet perfici maturitate: cuq; & obsonij vicem habeāt recētes ficus. Salis siccatis & casei loco vesci nuper excogitatum est. Ex hoc genere sūt vt dixim⁹ coctas na & carice: quęq; cōscēdent nauium aduersus parthos omen fecere. M. Crasso venales prędicātis voce caunę. Oīa hęc in albense rus e syria intulit. L. Vitellius qui postea cēfor fuit: cū legatus in ea prouintia esset nouissimis Tiberij Cæsaris temporibus.

Vel ingūmi
lachryma sic
catur.
Vel cuq; nimi
um siccāt la
chryma
Vel canę.

De mespilis & eorum generibus tribus.

CA. XX.

M Alorum pytorumq; generi adnumerētur iure mespilia atq; sorba. Mespilis tria genera: anthedon: setania. Tertium degenerat. Antedoni tamen similis est quod gallicus vocāt setanię tamē maius pomū. Candidiusq; acini molliore ligno. Anthedoni ceteris minus pomum: sed odore pręstantius: & quod diuti⁹ seruetur. Arbor ipsa de amplissimis. Folia anteq; decidant rubescunt. Radices multę atq; altę: & ideo inextirpabiles. Non fuit hęc arbor in italia Catonis æuo.

De forbis genera quattuor.

CA. XXI.

S Orbis quadruplex differentia. Alijs enī eorū rotunditas mali. Alijs turbinatio pyri. Alijs ouata species: ceu malorū aliquib⁹. Hęc obnoxia acri odore: & suauitate iucunda. Ceteris vini sapor. Generosissima quibus circa pediculos folia. Quartū genus torminalle appellāt: remedio tantū pbabile: assiduū puentu: minimūq; pomo arbore: dissimili: folijs: pene platani. Nō ferunt ante trimatū ex villo genere. Cato & sorba sapa cōdi iubet.

De nuce iuglande.

CA. XXII.

I B ijs locum amplitudine vindicauerunt quę cessere auctoritati. Nuces iuglandes quāq; & ipse nuptialium fescenninorum comites: multuz pineis minores vniuersitate. Eademq; portioe ampliores nucleo. Nec nō & honor his naturę peculiaris: gemino ptectis operimento: puluinati primū calicis: mox lignei putaminis. Quę causa eas nuptijs fecit res lissas tot modis fœtu munito quod est verisimilius: q̄ quia cadendo tripudium sonūue faciāt. Et has e perside a regibus translatas indicio sunt gręca nomina. Optimum quippe earum genus persicus atq; basilicon vocāt. Et hęc fuere prima nomina. Carion a capitis grauedine ppter odoris grauitatem cōuenit dictum. Tinguntur cortice earum lanę: & ruffatur capillus primum prodeūtibz nucleis. Id compertum insectis tractatu manibus. Pinguescunt vetustate. Sola differentia generum in putamine duro fragilisue & tenui ac crasso loculo & simplici. Solum hoc pomū natura compāctili operimento clausit. Namq; sunt bifidę putaminū carinę. Nucleorūq; illis quadripartita distinctio lignea intercurrente membrana. Ceteris quicquid est solidum est. Vt in auellanis & ipso nucum genere: quas antea abellinas patrio noīe vocabāt. In asiam gręciamq; e pōt genere: & ideo pōticę nuces vocantur. Has quoq; mollis protegit barba. Sed putamini nucleisq; solida rotunditas inest. Eę & torrent vmbilicus illis intus in vētre medio. Tertia ab ijs natura amygdalis tenuiore: sed simili iuglandiū sommo operimento. Item secundo putaminis. Nucleus dissimilis latitudine: & aciore callo. Hęc arbor an fuerit in italia Catonis etate dubitat: quoniam gręcas nominat: quas quidaz & in iuglandiū genere seruāt. Adicit pręterea euellanas: & galbas: prenestinas: quas maxime laudat: & cōditas ollis in terra seruari virides tradit. Nunc thasię & albenes celebrant: & tarentinaruz duo genera: fragili putamine: ac duro. Quę sūt amplissime: & minime rotundę. Pręterea molluscę putamen rumpentes. Sunt qui honoris nomen interpretentur: & Iouis glandem esse dicunt. Nuper consularē viz: audiui biferas & iuglādes nuces se habere pfitentē. De pistacijs & ipi retulimus. Et hęc aut idem Vitellius in italiam primus intulit eodem tempore. Simulq; in hispaniam Flacc⁹ Pōpius eques romanus: qui cum eo militabat.

Ponticę nuces.

Glans Ioui
sacrat

De castaneis genera octo.

CA. XXIII.

M Vces vocamus & castaneas: quæ accommodatiores glandium generi. Armatum ipsi echinato calice vallum: quod inchoatum glandibus. Mirumque vilissima esse: quæ tanta occulta uerit cura naturæ. Trini quibusdam partibus ex uno calice: cortexque letus. Proxima vero corpori membrana: & in ipsis & in nucibus sapore ni detrahatur: infestat. Torrere has in cibis gratius modulatum laturas præstati ieiunio sceminarum quadam imagine panis. Sardibus cæ puenere primū. Ideo apud grecos sardianos balanos appellant. Nam Diuus Tiberius postea balanum nomen imposuit excellentioribus satum factis. Nunc plura earum genera. Tarentine faciles: nec operosus sunt cibo: planæ figura. Rotundior quam balanitis vocatur purgabilis maxime: & sponte profiliens. Pura & plana est ex ipsis & salariana. Tarantina minus tractabilis. Laudatior corelliana & ex ea facta: quod dicemus in ipsis meterana: quam rubens cortex præfert triangulis & popularibus nigris: quæ coctæ uerè vocant. Patria laudatissimis tarentum: & in campania neapolis. Ceteræ suū paulo gignunt: scrupulosæ corticis: intra nucleos quoque ruminatione.

Vel molitura præstari

De filiquis & carnosiss pomis: & moris: & de acinis: & baccis: CA. XXIII.

Vtruminosæ

D Aud procul abesse vident & prædulces filique: nisi quod in his cortex ipse mādatur. Digytum hominis longitudo illis: & interim falcata pollicari latitudine. Glandes inter poma numerari non possunt. Quamobrem in sua natura dicuntur. Reliqua carnosiss sunt generis: eaque baccis atque carnibus distant. Alia acinis caro: alia moris: alia vnedonibus: & alia acinis inter cutem succumque: alia myxys: alia baccis: ut oliuis. Moris succus in carne vinosus. trini colores: candidus primo: mox rubens: maturis niger. In nouissimis florent. Inter prima maturescunt. Tingunt manus succo. Maturæ ruunt: acerbe minimum. In hac arbore ingenia profecerunt: nec nominibus: nec in ipsis: nec alio modo quam pomi magnitudine. differunt mora ostētia: & tuscula. Romæ nascuntur & in rubis: multum differente callo. Aliud corpus est e terrestribus fragis. Aliud congeneri eorum vnedoni: quod solum pomum simile frutici terræque gignitur. Arbor ipsa fruticosa. Fructus antequam maturescit: pariterque floret subnascens: & prior coquitur. Mas sit an scemina sterilis iter auctores non constat. Pomum inhonorum: ut cui nomen ex argumento sit unum tantum edendi. Duobus tamen hoc nominibus appellant greci. Comarum & memecylon. Ex quo apparet totidem esse genera & apud nos. Alio nomine arbutus vocatur. Iuba auctor est quinquagenum cubitorum altitudine in arabia esse eas. Acinorum quoque magna est differentia. Primum inter vuas ipsas callo: tenerit crassitudine interiore ligno alijs paruo: & alijs etiam gemino: qui minime feraces multi. Plurimum vero differunt hederæ sambucique acini. In figura etiam punici angulosi quippe soli: necutis vlla singulis præter communem quæ est candida: totisque succus & caro est ipsi præcipue quibus paruul⁹ inest ligni. Magna & baccis differētia. Aliæ namque sunt oliuis: lauris. & alio modo loto: cornis: alia myrtis: lentisco. Aquæ folio enim ac spinæ sine succo. Medioque etiam non genere inter baccas acinosque cerasis. Pomum ipsi primo cādūdū: & fere omnibus baccis: mox alijs virescit: ut oliuis: lauris. Rubet vero moris: cerasis: cornis. Deinde nigrescit moris: cerasis: oliuis.

Vel chamæmecylon.

De cerasis genera octo. CA. XXV

C Erasi ante victoriam mitridaticam. L. Luculli non fuisse in italia. At urbis anno sexcentesimo octogesimo is primum vexit epoto: annisque. cxx. trans oceanum in britaniam usque puenere. Eadem (ut diximus) in egypto nulla cura potuerit gigni. Ceraforū aproniana maxime rubet. Nigerrima sunt ut actia. Cecilians vero & rotunda. Iulianis gratus sapor: sed pene tantum sub arbore sua adeo teneris: ut gestatum non toleret. Principatus duracinis. quæ capania plyniana appellat. In belgica vero lusitanis. In ripis etiam rheni. Tertius is colos e nigro ac rubenti viridi: similis maturescit semper. Minus quinquenotus est: quod diere quæ vocat laurea: non igrata amaritudinis insit in lauro. Sunt & macedonica paruæ arboris raroque tria cubita excedētis: & minore etiam nunc frutice chamecerasi. Inter prima hoc e pomis colono gratiam annuam refert. Septettrione frigidisque gaudet. Siccatur etiam sole: coediturque ut oliua cadis.

De cornu & lentisco.

CA. XXVI

Q Væ cura & cornis atque lentisco adhibere: ne quid non hominis ventri natum esse videatur. Miscetur saporibus: & alio alius placere cogit. Miscetur vero & terræ coeli: tractus. In quo alio cibi genere india aduocatur: in alio ægypt⁹: cretæ: cyrenæ: singuleque terræ. Nec cessat in veneticijs vita: dummodo omnia deuoret. Planius hoc fiet in hæbarum natura.

De generibus succorum & de odore.

CA. XXVII.

I nterim quæ sunt communia & pomis: omnibusque succis saporum genera tresdecim reperiuntur dulcis: suauis: pinguis: amarus: austerus: acer: acutus: acerbus: acibus: falsus. Præter hæc tria genera sunt mirabili maxime natura. Vnum in quo plures pariter sentiunt saporibus ut vinis. Porum genera.

Tresdecim saporum genera.

Caſij Plynij ſecundi naturalis hiſtorie.

Nāq; in ijs & auſterus & acutus & dulcis & ſuauiſ: omnes alieni. Alterę eſt genus in quo ſit & alien⁹ quidem: ſed & ſuus quidaꝝ & peculiaris: vt in lacte. Siquidē ineſt ei quod tamen iure dici non poteſt dulce: & pingue & ſuaue optinente lenitate: quę ipſa ſuccedit in ſaporis vicem. Nullus hic aquis: ne ſuccus quidem: vt tamen eo ipſo fiat aliquis: ac ſuum genus faciat. Sentiri quidē aquę ſaporem vllū ſuccumue vitium eſt. Magnum hiſ omnibus in odore momentum & magna cognatio qui & ipſe vltus eſt aquis: aut ſi ſentitur omnino vitium eſt. Mirum tria naturę ꝑcipua elemēta: ſine ſapore: ſine odore: ſine ſucco: aqua: aer: ignis.

Aqua ſine ſapore.
Aer ſine odore.
Ignis ſine ſucco.

De ſuccis fructuum & arborum: & coloribus: & odoribus: & natura pomorū: & de commendatione fructuum.

CA. XXVIII.

SRgo ſuccorū vinofus pyro: moro: myrto. Minime quod miremur vuis. At pinguis oliuę lauro: nuci iuglandi: amygdaliſ. Dulcis vuis: ficis: palmis. Aquoꝝ prunis. Magna eſt & in colore ſucci differentia. Sanguineus moris: ceraſis: cornis: vuis nigris. Idem albis cādid⁹. Lacteus in capite ficis: in corpore nō item ſpumeus malis. Nullus perſicis: cum preſertim duracina abundant ſucco. Sed quis eius vllum dixerit colore: ſua & in odore miracula. Malis acut⁹ Perſicis dilut⁹. Dulcibus nullus. Nam & vinum tale ſine odore. Tenue odorati⁹. Multoq; celerius talia ad vſum veniunt q̄ pingua. Quę odorata nō eodeꝝ in guſtu tenera: quia nō ſūt pariter odor & ſapor. Quamobrem citreis odor acerrimus. Sapor aſperimus quadātenus & cotoneis. Nulluſq; odor ficis. Et haecenus ſint ſpecies ac genera pomorū. Naturas arctius colligi par eſt. Alia ſiliquis gignūtur: ipſis dulcibus: ſemenq; complexis amarum. Cuꝝ in pluribus ſemina placeant: in ſilica dānetur. Alia baccis: quarum intus lignum: & extra caro: vt oliuiſ: ceraſis. Aliquarū intus bacce: foris lignū: vt in hiſ quę in egypto diximus gigni. Quę baccis natura: eadem & pomis. Aliorum intus corp⁹ & foris lignum: vt nucum. Alij foris corpus: intus lignuꝝ: vt perſicis & prunis: vitiumq; cinctū fructu: cum fructus alibi muniat vitio. Putamine claudūtur nuceſ. Corio caſtaneę. Detrahū hoc iſs. At in meſpilis mādatur. Cruſta tegunt glandeſ. Cute vuę. Corio & membrana punica. Carne & ſucco mora cōſtant. Cute & ſucco ceraſi. Quędam ſtatim a ligno recedunt: vt nuceſ & palme. Quędā adhęrēt: vt oliuę lauroq;. Quorundā generi vtraq; eſt natura: vt perſicis. Etenim duracinis adhęret corpus: e lignoq; auelli nequit: cū in cæteris facile ſeparetur. Quibuſdā nec intus nec extra lignū: vt in palmarum genere. Aliquorū lignū ipſū in vſū & pomi vicem vt genera myxiſ: quas in egypto gigni diximus. Quorundā extra gemina geminātur vitia: vt in caſtaneis: amygdaliſ: nucibuſq; iuglandiſ. Quorūdā natura trigemina eſt: corp⁹: deinde lignū: ruſuſq; ſemē in ligno vt perſicis. Quędā inter ſe deſa vt vuę: ſorba: quę ramos circūdata ex omni parte vuę modo degrauāt. Alia rara vt i perſicis. Quędā aluo continēt vt granata. Dependēt alia pediculiſ vt pyra. Alia racemiſ vt vuę: palme. Alia & pediculiſ & racemiſ: vt hederę ſambuci. Alia ramo adhęrēt vt in lauro. Quędā vtroq; mō: vt oliuę. Nā & breueſ pediculi & longi. Quędam vaſculiſ conſtant: vt punica: & meſpila: lotoſq; in egypto: & euphrate. Iam vero diuerſa gratia & cōmendatio Carne palme placeat. Cruſta thebaicę. Succo vuę & caricę. Callo pyra ac mala. Corpore melimela. Mora cartilagine. Nuclei grano. Quędam in egypto cute caricę. Detrahitur hæc ficis virentibuſ: vt putamen. Eadem in ficis maxie placet. In papyriſ & ſeruliſ ſpinaq; alba cauliſ ipſe pomū eſt. Sunt & ficulni cauleſ. In fructuſo genere cum caule cappariſ. In ſiliquiſ vero quod mādatur: quid niſi lignum eſt? Nō omittēda ſeminis earum proprietateſ. Nā neq; corpus: neq; lignum: nec cartilago: dici poteſt: neq; aliud nomen inuenit.

Vel qui eſt tenuiſ.

Vel cariotæ.

De myrto genera ei⁹. xxix.

CA. XXIX.

Vel in liba.
Vel illam.
Vel citiore
Vel celteſ.
Vel circeiſ.

SVccorum natura ꝑcipuam admirationem in myrto habet. Quando ex vua omniū olei viniq; bina genera ſiunt. Item myrtidanuꝝ vt diximus. Et aliuſ vſuſ baccę fuit apud antiq; quos: anteq̄ piper reperiretur: libæ optinens vicē. Quodā etiam genꝝ roſi obſoniꝝ nomine inde tracto: quod etiam nunc myrtatū vocatur. Eademq; origine aproꝝ ſapor cōmendatur: plerūq; ad intinctuſ additiſ myrtiſ. Arbor ipſa in europa tetriore cœlo quod e cerauniſ mōtib⁹ incipit primum celcei in Elpenoriſ tumultuſa traditur: græcumq; ei nomē remanet: quo pegrinā eſſe apparet. Fuit vbi nunc roma eſt: iam tum cum cōderetur. Quippe ita traditur myrtea verbenā romānoſ ſabinofq; cum propter raptas virgineſ dimicare voluiſſet depoſitiſ armiſ pacificatoſ i eo loco: qui nunc ſigna veneriſ Clauicinę habet. Cluere enim antiqui pugnare dicebāt. Et in ea quoq; arbore ſuffumentuſ genus habetur. Ideo tum electa: quoniam coniunctiōi & huic arbori ꝑeſt Venus. haud ſcio an primeua etiam omnium in lociſ publiciſ romę ſata ſit: fatidico quidem & memorabili augurio. Inter antiquiſſima namq; delubra habetur. Quirini hoc eſt ipſiuſ Romuli. In eo ſacrę myrtiſ fuere duę ante eđem ipſam ꝑ longū tempuſ. Alterā patricia appellata: alterā plebeia.

Myrtuſ veneriſ ſacra.
Mirabile.

Patricia multis annis pualit. Flaccescēte plebeia. Exuberās/ac lēta: q̄diu senat⁹ quoq; floruit: illa in gēs. Plebeia torrida/ac squalida. Quē postq̄ eualuit flaccescēte patricia marisco bello: lāguida aucto ritas patrū facta est: ac paulatim in sterilitatē emarcuit maiestas. Quin & aras vetus fuit Veneri myr- tee: quam murtiam vocant. Cato tria genera myrti prodidit. Cādidam: nigram: coniugalē: fortassis a coniugijs ex illo cluacine genere. Nūc & alia distinctio satiug/aut siluestris: & in vtraq; latissolig. In siluestri ppria oxymyr sine. Satiuarū genera torpiarij faciūt. Tarētīnam folio minuto: nostratem pa- tulo: exoricam densissimo: senis foliorū versibus. Hāc nō est in vsu. Ramosa vtraq; alia. Coniugalem existimo nūc nostratē dici Myrtus adoratissima est in ægypto. Cato docuit vinū fieri e nigra: siccata: q; vsq; in ariditatem in vmbra: atq; ita mulso indita. Si nō siccet baccæ oleū gigni. Postea cōptū & ex alba vinū fieri albū. Duobus sextarijs myrti tuse in vini tribus heminis maceratē/expsaēq;. Folia & per se siccātur in farina ad vlcerū remedia in corpore hūano leniter mordaci puluere: ac in frigerādīs sudoribus. Quinimo oleo quoq; (mirū dictū) inest quidā vini sapor: simulq; pinguis liquor p̄cipua vi ad corrigēda vina: saccis ante pfusis. Retinet quippe fecē: nec p̄ter purum liquorem transire patitur: datq; se comitē p̄cipua commēdatione liquato. Virgæ quoq; eius gestatæ modo viatori p̄sunt in lon go itinere pediti. Quin & virgē ānuli exptes fert: lūguinum tumori medētur. Bellicis se quoq; rebus inseruit: triumphansq; de fabinis Posthumius Lubertus in consulatu: qui primus omnium ouās ingres sus vrbem est: quoniam rem leuiter sine cruore gesserat. Myrto Veneris victricis coronatus iccessit: op tabilem q; arborē etiā hostibus fecit. Hāc postea ouātium fuit corona: excepto. M. Crasso/qui de fu- gitiuis/ & Spartaco laurea coronatus incessit. Massurius auctor est: curru quoq; triumphātes myrtea corona vsos. L. Piso tradit Papyrium Nasonem: qui primus in mōte albano triūphauit de corsis myr to coronatum ludos: cū cēsespectare solitum. Auus maternus Africani sequētis hic fuit. M. Valerius duabus coronis vtebatur: laurea/ & myrtea: qui & hoc vouerat.

Vel flauescē/ te. Vī vigēs. vel euiruit. vel flauescē/ te.

Posthumius bubertus p̄ ouās vrbē in gressus. Ouātes in tri umpho myr to coronabā tur.

De lauro genera. xiiij.

CA. XXX

LAurus triumphis pprie dicat: vel gratissima domibus. Lanitrix Caesarum/ p̄tificumq; q̄ sola & domos exornat: & ante limina excubat. Duo eius genera tradit cato: delphicam/ & cypriam. Pompeius Leneus adiecit: quam mustacem appellauit: quoniā mustaceis subij ceretur. Hāc esse folio maximo: flaccidoq; & albicāte. Delphicā: æquali colore viridiorē: maximis baccis: atq; e viridi rubentibus. Hac victores delphis coronari: & triūphātes romę. Cypriā esse folio breui: nigro p̄ margines imbricato crispam. Et postea accessere gnera cinus hāc siluestrem laurum aliqui intelligūt nōnulli sui generis arborem. Differt color. Est enim cērulea bacca. Accessit & regia: quæ cōp̄it Augusta appellari amplissima/ & arbore & folio: baccis gustatu quoq; nō aspero Aliqui negante andem esse: & suum genus regie faciūt longioribus folijs/ latioribusq;. Iidem in alio genere baccaliam appellant hanc: quæ vulgarissima est: baccarumq; fertilissima. Sterilem vero earuz (quod maxie miror) triūphalē: ea q; dicūt triūphātes vti: nisi id a diuo Augusto cōp̄it: vt docebimus: ex ea lauro: q̄ ei missa e cēlo minima est altitudine: folio crispo. ac breui: q̄ inuenit rara. Accedit in to piario ope taxa excrescēte in medio folio: paruulo veluti lacinia folij. Et sine ea spadonia mira opaci tatis patientia. Itaq; quātali beat sub vmbra soluz iplet. Est & camedaphne siluestris frutex: & alexā drina: quam aliqua idēā. alij hippoglotion: alij daphnem: alij carpophylō: alij hypelatē vocāt. Ra mos spargit a radice dodrātales topiarij ac coronarij opis: folio acutiore q̄ myrti molliore/ & cādidio re. Maiore femine inter folia rubro. Plurima in ida: & circa heracleam ponti: nec nisi in mōtosis. Id quod danaides vocatur genus in nominum ambitu est. Alij enim pelaspuz: alij euptalon: alij stepha- non Alexādrī vocāt. Et hic frutex ē ramosus: crassiore/ ac molliore q̄ laur⁹ folio. Ex cuius gustatu/ ac cedātur os: thuris baccis e nigro ruffis. Notatum antiquis nullum genus lauri in corsica fuisse: quod nunc satum/ & ibi prouenit. Ipsa pacifera: vt quam prētēdi etiam inter armatos hostes quietis sit idi- cium. Romanis p̄cipuæ lētitiæ/ victoriarūq; nuntia. Additur littuis: & militum lanceis: pilisq;. Fa- ces imperatorum: decorat. Ex ijs in gremio Iouis optimi maximi deponitur: quotiēs lēticiam victo ria nouam attulit. Idq; nō quia perpetuo viret: nec quia pacifera est prēferēdaviq; myrto/ & oleę est sed quia spectatissima in mōte pernafo. Ideoq; iam grata Apollini: assuetis eo dona mittere iā & re- gibus romanis teste. L. Bruto. Fortassis etiam in argumētum: quoniam ibi libertatem publicā is me- ruiſſet: lauriferam tellurem illā obſculatus ex rñſo. Et q̄a manu satarū/ receptorumq; in domos fulmi ne sola nō icitur. Ob has causas equidem crediderim honorem eis habitum in triumphis potius: q̄ quia suffimentum sit cēdis hostium: & purgatio: vt tradit Massurius. Adeoq; in pphanis vſib⁹ polui laurum/ & oleam fas nō est: vt ne propiciādīs quidem numinibus accendi ex ijs altaria/ arāve debeāt Laurus quidem manifesto abdicat ignes crepitu: & quadam detestatione. Inter ancoruz etiā vitia/ &

Triūphātes lauro coronā tur.

Vel danaeri.

vel daphnoi des.

vel litteris.

Laurus apol lini dicata.

Cur laurus i triūphis hēf. Laurū i ignē p̄ijce nefas.

q. i.

Caij Plinii secundi naturalis historie.

Ti. cōtra ful-
co. gestabat
laureā.
Mirabile de
gallia/ & lau-
ro.

neruorū ligno torquēte. Tiberium principem tonāte coelo coronari ea solitum ferūt contra fulminū
metus. Sed & circa diuum Augustum euenta eius digna memoratu. Namq; liuię Drusillę q̄ postea
Augusta matrimonij nomen accepit: cum pacta esset illa Cēsari: gallinam cōspicui candoris sedenti
aquila ex alto abiecit in gremium illęsam. Intrepideq; mirāti accessit miraculum: quoniā teneret ro-
stro laureum ramum onustum suis baccis. Cōseruari alitē/ & sobolem iussere aruspices: ramūq; cum
feri: ac rite custodiri. Quodq; factū est in villa. Cēsariū fluuiū tiberini imposita iuxta nouū lapidem
flāminia via: q̄ ob id vocatur ad gallinas. Mireq; filua puenit. Ex ea triumphās postea Cēsar laurū in
manu tenuit: coronamq; in capite gessit. Ac deinde impatores cēsares cūcti. Traditusq; mos ē ramos
quos tenuerūt ferendi. Et durāt siluę nominibus suis discrete. Fortassis ideo mutatis triumphalibus
Vnius arborę latina lingua nomē imponitur viris. Vnius folia distingūtur appellatione. Lauream. n.
vocamus. Durat & in vrbe impositum loco: quādo lauretum in auentino vocatur: vbi silua lauri fuit
Eadem purificationibus adhibet: testatūq; sit obiter: & ramo eam feri: qm̄ dubitauere. Democritus/
& Theophrastus. Nunc dicemus siluestrium naturas.

CAII PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE LIBER DECIMVSSEXTVS. PROHEMIVM.

¶ Siluestrium arborum naturæ.

CA. I.

DOMIFERAE ARBORES QVAEQVAE MITIORIBVS SVCCIS VO-
luptatem primæ cibis attulerūt: & necessario alimēto delicias imiscere docuerūt.
Siue illæ vltro/ siue ab homine didicere blandos sapores adoptione / & cōnubio.
Idq; munus etiā feris volucribusq; dedimus. intra p̄dictas cōstant. Primū erat nar-
rare glādiferas quoq; i q̄ primo victum mortaliū aluerūt nutrices iopis/ ac fere for-
tis: ni p̄uerti cogeret admiratio vsu cōpta: q̄nam/ qualisq; esset vita sine arbore/ vlla
sine frutice viuentium.

¶ Gentes sine arbore/ & miracula in septētrionalis regionis arboribus. CA. II.

Ciximus & in oriēte qdē iuxta oceanū cōplures ea necessitate gētes. Sūt vero & i septētriōe
visæ nobis caucorū: q̄ maiores/ minoresq; appellāt. Vastiori meatu ppetuis bis dię no-
ctiūq; singularū interuallis effulsit in imensū agit oceanus/ eternā opiens rex/ naturæ cōtro-
uersiā dubiūq; terræ sit an pars maris. Illic misera gēstumulos optinet altos: aut tribuna-
lia structa manib; ad expimētū altissimi estus: casis ita ipositis: nauigantib; silēs: cū integāt aq̄ circūda-
tæ naufragijs. Cū vero recesserit fugiētes cū mari pisces circa tuguria venāt. Nō pecudes hos habere
nō lacte ali: vt finitimos. Ne cū feris qdē dimicare cōtingi oī pcul abacto frutice. Vlua/ & palustri iū-
co funes nectūt ad p̄texēda piscib; retia. Captūq; manib; lutū vētis magis q̄ sole siccātes. Terra cibos
& rigētia septētriōe viscera sua ruūt. Potus nō nisi ex hymbre seruato scrobibus in vestibulo domus.
Et eę gētes certe si vincant hodie populo Ro. seruire se dicūt. Ita ē pfecto: multis fortuna parci i pce-
nam. Aliud e siluis miraculū totiā reliquā germaniā replent: addūtq; frigori ymbras: altissime tamen
Haud pcul supradictis caucis circa duos p̄cipue lacus. Littora ipsa optinēt quercus maxia auiditate
nascendi/ suffossq; fluctibus aut p̄pulsæ flatibus vastas cōplexu radicū ifulas secū auferūt. Atq; ita li-
brate stātes nauigant igentiū ramorū armamētis. Sepe territi classibus nostris cum velut de industria
fluctibus agerent: vt in p̄spectu stātes: noctu: iopelq; remedij illæ p̄liū nauale aduersus arbores iirēt

De hyrciniæ siluæ magnitudine. CA. III.
N eadem septētrionali plaga hyrcinię siluæ roborū vastitas itacta/ & cōgenita mūdo: pro-
pe imortali sorte: miracula excedit. Vt alia omittat: fide caritura. Cōstat attolli colles oc-
cursantiū inter se radicū repulsu. Aut vbi secuta tellus nō sit: arc; ad ramos vsq; & ipos
inter se rixātes curuari portæ patēt iū modo: vt turmas equitū trāsmittāt.

¶ De glādifervis: ciuica corona: & qui frōdea corona donati.

CA. IIII.

Clandiferi maxie gñis oēs/ quibus honos apud Romanos ppetuus. Hinc ciuicę coronę mī-
litum virtutis infigne clarissimū. Iam pridem vero & clāmentię imperatorū postq̄ ciuiliū
bellorū p̄fanatione meritum cōp̄t videri: ciues nō occidere. Cedūt ijs murales: vallaresq;
& aureæ: q̄q; precio antecedentes. Cedunt & rostrate: quis in duobus maxime ad hoc eui
celebres. M. Varrone e piraticis bellis dāte magno Pompeio. Itemq; M. Agrippa tribuēte cēsare e
ficulis: quę & ipsa piratica fuere. Antea rostra nauium tribunali p̄fixa foro decus erant: veluti popu-
lo. Ro. ipsa corona iposita. Postq̄ vero tribunitijs seditiōib; calcari/ ac pollui cōpere: postq̄ vires e xpu-
blico priuatū magis/ singulisq; ciuū q̄ri: & sacrosancta oīa p̄fana fecere: tū a pedibus eorū subiere i

Ciuica coro-
na ceteris p̄-
stantior.